

#TISUĆLJETNA POVIJEST U POZADINI SPORA OKO IMENA MAKEDONIJE#

Zapadni čelnici i makedonska vlada opisuju referendum o promjeni imena Makedonije u nedjelju kao povijesnu priliku da se prekine grčka diplomatska blokada, no nije jasno što će se dogoditi ako rezultat bude negativan ili ako referendum ne uspije zbog slabog odziva građana.

Prihvaćanje promjena imena države prilika je vladi da dobije potvrdu povjerenja građana i možda poduzme prve korake prema pristupanju NATO-u i otvaranju pristupnih pregovora s EU-om.

No prvo bi bilo nužno da građani glasaju za novo ime - Sjeverna Makedonija - kako je dogovoreno s Grčkom u lipnju tzv. Prespanskim sporazumom.

Po sporazumu koji su potpisali grčki i makedonski ljevičarski premijeri, Aleksis Cipras i Zoran Zaev, bivša jugoslavenska republika bit će preimenovana kako bi se riješile dugogodišnje napetosti s Grčkom, koja tvrdi da se Makedonijom može zvati samo njezina sjeverna pokrajina.

Parlament u Skoplju podržao je sporazum sa 69 od ukupno 120 glasova. No, promjena ustava puno je teži korak i Zaev će trebati dvotrećinsku većinu.

Tek kada se to provede, Grčka će moći ratificirati sporazum i prekinuti blokadu Makedonije na putu prema EU-u i NATO-u.

U međuvremenu, Zaev je zakazao referendum kao ključni test popularnosti svoje vlade, iako to po Prespanskom sporazumu nije morao učiniti.

Zapadni čelnici pohrlili su u Skoplje pred referendum i pozivali Makedonce da se odazovu, signalizirajući da će samo prihvaćanjem sporazuma s Grčkom pomoći svojoj zemlji.

Njemačka kancelarka Angela Merkel i ministar vanjskih poslova Heiko Maas, američki ministar obrane James Mattis, austrijski kancelar Sebastian Kurz, glavni tajnik NATO-a Jens Stoltenberg i europski povjerenik za proširenje Johannes Hahn osobno su prenijeli tu poruku zadnjih dana.

Zaev je bio izravniji upozorivši Makedonce da će ili prihvatiti sporazum o promjeni imena ili i dalje biti izolirani. Tako je sastavljeno i referendumsko pitanje: "Jeste li ste za članstvo u EU-u i NATO-u, uz prihvaćanje sporazuma o imenu između Republike Makedonije i Grčke?".

Zašto referendum?

No dok vlada i međunarodni gosti opisuju glasanje kao povijesnu priliku za Makedoniju, i dalje nije posve jasno što vlada ima od toga.

Referendum nije obvezujući pa bi Zaev mogao pokrenuti promjenu ustava čak i ako odgovor većine bude negativan ili odziv nedostatan.

Nacionalistička oporba protivi se promjeni imena zemlje smatrajući da je riječ o izdaji nacionalnog identiteta, a kritizira se i procedura kojom Zaev želi sporazum pretočiti u zakon.

"Referendum je savjetodavan... pa je njegov rezultat apsolutno irelevantan za moguću ratifikaciju sporazuma", rekla je profesorica i politička analitičarka Biljana Vankovska s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Skoplju.

Premda je Ustavni sud odbacio zahtjeve da se referendum proglasi nezakonitim, ona inzistira da on to doista jest.

Ako je referendum neobvezujući i pravno kontroverzan, zašto se uopće održava?

"Velik pritisak izvana pokazuje da je referendum važan međunarodnim igračima, jer mu je cilj da se stvori dojam da su Makedonci demokratski i dragovoljno prihvatili sporazum", kazala je.

"Na referendumu građani odlučuju, a političari slušaju. Referendum je uspješan, neovisno o tome kako glasa većina, ako je proveden po pravilima pravne države. Ovaj to, nažalost, nije", kazala je. On krši "sva zakonska načela", uključujući Kodeks dobre prakse Venecijanske komisije, kazala je.

Venecijanska komisija je savjetodavno tijelo Vijeća Europe za ustavna i izborna pitanja.

Vankovska ne vjeruje da će odziv na referendum biti veći od potrebnih više od 50 posto kako bi bio valjan, ali upozorava da će Zaev ipak nastaviti s provedbom Prespanskog sporazuma iako je "on već u neregularnom procesu".

Neuspjeli referendum bi "delegitimizirao" Zaeva. A eventualnim nastavkom procesa ratifikacije on "će zaobići narod, izvor svojeg autoriteta i... izazvati nepredvidljivu političku i socijalnu krizu."

No kada bi odustao od Prespanskog sporazuma, Grčka bi i dalje nastavila blokirati primanje Makedonije u NATO i njezin napredak prema EU-u, što bi moglo povećati rizik od političke nestabilnosti. Zemlja je, naime, već bila na rubu rata 2001. kada su se pobunili etnički Albanci, koji čine oko četvrtine od ukupno 1,7 milijuna stanovnika, tražeći veća prava.

Tisućljetna povijest u pozadini spora oko imena Makedonije

Područje današnje Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije (FYROM) nalazilo se sjeverno od helenske Makedonije, a danas se njezina južna granica proteže duž grčke pokrajine Makedonije.

Grčka tvrdi da ima pravo na ime Makedonija i njezino povijesno nasljeđe, uključujući najvećeg vladara Aleksandra Velikog i optužuje Skoplje da ima teritorijalne pretenzije i pripisuje si grčku povijest.

Otkako je Makedonija izašla iz bivše Jugoslavije 1991., Atena blokira Skoplje na međunarodnoj pozornici i dopustila joj je samo da uđe u UN pod imenom FYROM.

U lipnju ove godine, nakon 27 godina diplomatskog natezanja, dvije zemlje postigle su dogovor o promjeni imena FYROM-a u Republika Sjeverna Makedonija.

Makedonija glasa o promjeni imena, ali nema plan B u slučaju neuspjeha

Kategorija: SVIJETAžurirano: Četvrtak, 27 Rujan 2018 08:34
Objavljeno: Četvrtak, 27 Rujan 2018 08:16

Dogovor mora biti ratificiran s obje strane granice nizom koraka. Tek tada će Atena ukloniti diplomatske blokade.

Makedonija je bila grčko kraljevstvo koje je doživjelo vrhunac tijekom 4. stoljeća prije Krista, za vrijeme vladavine gotovo mitskog Aleksandra Velikog, jednog od najpoznatijih vladara klasičnog helenskog razdoblja.

Sin i nasljednik drugog velikog makedonskog kralja Filipa II., u samo 33 godine života i 13 godina vladavine Aleksandar je osvojio golem teritorij, pregazivši prvo suparnička helenska kraljevstva. Svoje je snage poslije poslao preko Perzijskog Carstva sve do Indije na istoku i Egipta na jugu.

Njegov je otac na sjever ranije osvojio Peoniju, drevno kraljevstvo koje se nalazilo na teritoriju moderne Makedonije i zapadne Bugarske. Peonci su bili tračanskog ili ilirskog podrijetla, ili mješavina to dvoje, a ne helenskog ili grčkog i njihov je jezik izumro.

Nakon 3. stoljeća prije Krista, tim je teritorijem stoljećima vladalo Rimsko, pa Bizantsko Carstvo, kao i Slaveni - Bugari i Srbi - koji su došli u ranom srednjem vijeku.

Osmanlije su osvojile to područje u 14. stoljeću šireći se na sjever preko Balkana i ostali su ondje idućih 500 godina.

Ideja autonomne Makedonije počela se pojavljivati potkraj 19. stoljeća, pridonijevši nastanku Makedonske revolucionarne organizacije (MRO) 1904., prethodnika Unutarnje makedonske revolucionarne organizacije (VMRO). Stranka je u početku bila otvorena samo za Bugare, a kasnije za sve neosmanlije.

Kada je nakon Prvog svjetskog rata osnovana Kraljevina Jugoslavija, teritorij Makedonije nazvan je Vardarska Makedonija, po najvećoj rijeci koja njome protječe. U 1920-ima, VMRO je ugrožavao srpsku vlast u Vardarskoj Makedoniju, ali uz cijenu velikih represija nad stanovništvom.

Sve utjecajnija međunarodna komunistička organizacija Kominternu počela je promovirati ideju Makedonije kao autonomne države i makedonskog kao jezika sredinom 1930-ih.

Komunističke vlasti proglasile su Narodnu Republiku Makedoniju dijelom Federalne Narodne Republike Jugoslavije 1944., u tijeku Drugog svjetskog rata.

Time je posijano sjeme neovisne Republike Makedonije nakon raspada Jugoslavije.

(Hina)

Makedonija glasa o promjeni imena, ali nema plan B u slučaju neuspjeha

Kategorija: SVIJETAžurirano: Četvrtak, 27 Rujan 2018 08:34

Objavljeno: Četvrtak, 27 Rujan 2018 08:16

